

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของพยาบาลจิตเวช
ในการปฏิบัติกรพยาบาล

นางศิริพร โอภาสวัศชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๑

ISBN ๘๙๘-๘๖๘-๖๑๑-๘

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014327

i 10300259

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL BACKGROUNDS
AND COPING BEHAVIOR OF PSYCHIATRIC NURSE
IN RENDERING NURSING CARE

Mrs. Siriporn Opasawatchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Nursing Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1988

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังสัมพันธศึกษาและจิตวิทยา
ของพยาบาลจิตเวชในการปฏิบัติการพยาบาล

โดย   นางศิริพร โอภาสวัชรชัย

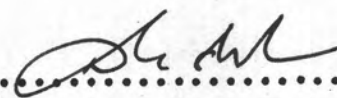
ภาควิชา   พยาบาลศึกษา

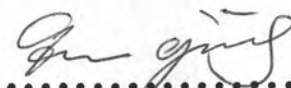
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคำทูลถ้อยคำปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสิทธิ์)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

 ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศิริเอก ศรีสุโข)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑

ศิริพร โอภาสวัตรชัย ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด
ของพยาบาลจิตเวชในการปฏิบัติการพยาบาล (RELATIONSHIPS BETWEEN
PERSONAL BACKGROUNDS AND COPING BEHAVIOR OF PSYCHIATRIC NURSE
IN RENDERING NURSING CARE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ , ๑๔๖ หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของพยาบาลจิตเวช
ด้านตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช การศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช
และเหตุการณ์ในชีวิต กับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในการปฏิบัติการพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า

๑ . ภูมิหลังของพยาบาลจิตเวชด้านตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
จิตเวช และการศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด
ในการปฏิบัติการพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๒ . เหตุการณ์ในชีวิตของพยาบาลจิตเวชมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเผชิญ
ภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับ
พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

ภาควิชา .....พยาบาลศึกษา.....
สาขาวิชา .....การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา .....๒๕๓๐.....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

SIRIPORN OPASAWATCHAI : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL BACKGROUNDS
AND COPING BEHAVIOR OF PSYCHIATRIC NURSE IN RENDERING NURSING CARE.
THESIS ADVISOR : ASST.PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D.146 PP.

The purpose of this research was to study the relationships between personal backgrounds and coping behavior of psychiatric nurse in rendering nursing care.

The major findings were followed :

1. There was no relationship between the position , experience in psychiatric hospital, educational background in psychiatric nursing and coping behavior of psychiatric nurse in rendering nursing care.
2. There was a positive significant relationship at the .05 level between life events and coping behavior-problem solving style of psychiatric nurse in rendering nursing care. On the other hand, there was no significant relationship between life events and coping behavior of psychiatric nurse.

ภาควิชา พยาบาลศึกษา
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา ๒๕๓๐

ลายมือชื่อนิสิต ศิริพร อปาสawat
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา จันทนา ยุนิบhand

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ศิริสุข
ที่ไค้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นกำลังใจอย่างดีแก่ผู้วิจัย ตลอดจนเวลาที่ไค้
ทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ
และให้คำแนะนำต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และขอขอบพระคุณพยาบาลจิตเวชจาก
โรงพยาบาลจิตเวชสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ทุกท่านที่ไค้ให้ความ
ร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ฉวีวรรณ สัตยธรรม และอาจารย์สุวรรณา
สุวรรณผล ที่ไค้ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้ข้อคิดเห็นในการทำวิจัยทุกขั้นตอน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ช่วยเหลืออย่างมากในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณญาติมิตรทุกท่านที่ไค้ให้กำลังใจตลอดมา จนกระทั่งวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ศิริพร โอภาสวัศชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
• บทนำ.....	•
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	•
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	๘
ปัญหาในการวิจัย.....	๘
สมมติฐานของการวิจัย.....	๘
ขอบเขตของการวิจัย.....	๘
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	๘
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๑๐

๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๑
การใช้ตนเองเพื่อการรักษา.....	๑๑
ภาวะเครียดของพยาบาลจิตเวช.....	๑๓
พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของพยาบาลจิตเวชและคุณภาพ การพยาบาล.....	๑๗
กระบวนการเผชิญภาวะเครียด.....	๑๘
พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดและโครงสร้างของพฤติกรรม เผชิญภาวะเครียด.....	๒๔
พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา.....	๒๘
พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์.....	๓๐
กลไกทางจิต.....	๓๑
การวัดพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด.....	๓๖
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด.....	๔๑
การวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๔

๓	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๖๖
	ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	๖๖
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๘
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๓
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๓
๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๘
๕	สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	๘๘
	ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างประชากร.....	๘๙
	ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด ของพยาบาลจิตเวชในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๘๒
	ข้อเสนอแนะ.....	๙๐๑
	บรรณานุกรม.....	๙๐๓
	ภาคผนวก.....	๙๑๒
	ภาคผนวก ก การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม.....	๙๑๓
	ภาคผนวก ข จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนก ตามปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาลแยกเป็นรายข้อ..	๙๒๔

ภาคผนวก ค	รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	๑๓๓
ภาคผนวก ง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๓๔
	ประวัติผู้เขียน.....	๑๔๖

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๑	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช และการศึกษา ทางการพยาบาลจิตเวช.....	๙๕
๒	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามจำนวน เหตุการณ์ในชีวิต ในรอบ ๑ ปี ที่ผ่านมา.....	๘๐
๓	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามปัญหาในการ ปฏิบัติการพยาบาลและตำแหน่ง.....	๘๑
๔	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามปัญหาในการ ปฏิบัติการพยาบาล และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จิตเวช.....	๘๒
๕	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามปัญหาในการ ปฏิบัติการพยาบาลและการศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช.....	๘๓
๖	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามปัญหาในการ ปฏิบัติการพยาบาล และเหตุการณ์ในชีวิตในรอบ ๑ ปี ที่ผ่านมา.....	๘๔
๗	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของพยาบาลจิตเวช กับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๘๕
๘	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลจิตเวชกับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในการ ปฏิบัติการพยาบาล.....	๘๖

ตารางที่

๘	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทางการพยาบาล จิตเวชกับพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๘๓
๑๐	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในชีวิตกับพฤติกรรม เผชิญภาวะเครียดในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๘๘
๑๑	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของพยาบาลจิตเวช กับปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๑๘
๑๒	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลจิตเวชกับปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๑๖
๑๓	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทางการพยาบาล จิตเวชกับปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๑๗
๑๔	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในชีวิต กับปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๑๘
๑๕	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามตำแหน่งและ การประเมินภาวะเครียดในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๑๙
๑๖	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามระยะเวลาที่ ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช และการประเมินภาวะเครียด ในการปฏิบัติการพยาบาล.....	๑๒๐

ตารางที่

๑๓	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามการศึกษาทางการพยาบาลจิตเวชและการประเมินภาวะเครียดในการปฏิบัติ การพยาบาล.....	๑๒๑
๑๔	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามเหตุการณ์ในชีวิต ที่ประสบในรอบ ๑ ปี ที่ผ่านมา และการประเมินภาวะเครียดในการ ปฏิบัติกรพยาบาล.....	๑๒๒
๑๕	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของพยาบาลจิตเวช กับการประเมินภาวะเครียดในการปฏิบัติกรพยาบาล.....	๑๒๓
๒๐	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลจิตเวชกับการประเมินภาวะเครียดในการ ปฏิบัติกรพยาบาล.....	๑๒๔
๒๑	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทางการพยาบาล จิตเวชกับการประเมินภาวะเครียดในการปฏิบัติกรพยาบาล.....	๑๒๕
๒๒	ค่าโคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในชีวิต กับการประเมินภาวะเครียดในการปฏิบัติกรพยาบาล.....	๑๒๖
๒๓	ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของพยาบาลจิตเวช โดยส่วนรวม.....	๑๒๗
๒๔	จำนวนและร้อยละของพยาบาลจิตเวชจำแนกตามปัญหาในการ ปฏิบัติกรพยาบาลเป็นรายข้อ.....	๑๒๘

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่

๑	แสดงภาวะเครียดของพยาบาล.....	๑๖
๒	แสดงกระบวนการเผชิญภาวะเครียดขั้นประเมินสถานการณ์ ขั้นที่หนึ่ง.....	๒๔
๓	แสดงกระบวนการเผชิญภาวะเครียดขั้นประเมินสถานการณ์ ขั้นที่สอง.....	๒๖
๔	แสดงกระบวนการเผชิญภาวะเครียดซึ่งต้องใช้เวลาร่วงหนึ่ง จึงจะปรับตัวได้.....	๒๗
๕	แสดงจำนวนพยาบาลจิตเวชที่ได้รับการศึกษาต่อเนื่องทางการ พยาบาลจิตเวชแยกตามชื่อหลักสูตร.....	๔๖